

Rumänien Rumunia

1 stycznia 2007 Rumunia – razem z Bułgarią – zostanie nowym państwem członkowskim Unii Europejskiej. Znajomość tego kraju w świadomości przeciętnego mieszkańca UE jest – delikatnie mówiąc – bardzo skromna. Przez dziesięciolecia Rumunia oddzielona była od Zachodu podwójną kurtyną. Jako jeden z krajów wrzuconych do wspólnego worka – bloku wschodniego – wyróżniała się wprawdzie swoistą autonomią w polityce zagranicznej, flirtując z Chinami i Albanią, równocześnie był to kraj terroryzowany i odizolowany od kontaktów z resztą Europy – wschodniej i zachodniej – przez tajną policję Securitate, której ponura sława dorównywała eneradowskiej Stasi.

Nasze wiadomości o Rumuni są z reguły wyrwykowe i fragmentaryczne, raczej przelotne spotkania niż długotrwała znajomość. Pojedynczy Rumuni trafiają do naszej świadomości przy okazji zainteresowania jakimś konkretnym tematem: Eugene Ionesco do zainteresowanych teatrem, Nadia Komanecki czy Ilie Nastase do fanów sportu, wreszcie „król komunizmu” – dyktator Nicolae Ceaușescu, którego sfilmowane rozstrzelanie w 1989 roku, obiegło telewizje świata, pokazując przy okazji czego uniknęły inne kraje bloku.

Od jakiegoś czasu Rumunia próbuje zasistnieć na rynku turystycznym jako cel wyjazdów wypoczynkowych nad Morze Czarne, ale, jak na razie, wyprzedza ją w popularności Bułgaria. Właśnie zachodni rejon Morza Czarnego – Krym, Budziak i Dobrudża, Sewastopol, Odessa, Konstanca i Burgas – jest w Europie jednym z najbardziej zapoznanych. Pewnie dlatego w lansowaniu czarnomorskich kurortów używa się często i zupełnie niepotrzebnie

Den 1 januari 2007 blir Rumänien, tillsammans med Bulgarien, nya medlemsländer i Europeiska unionen. Kunskaperna om Rumänien är med förlov sagt mycket ringa i den genomsnittligen EU-inwånarens medvetande. Under årtionden var Rumänien avskilt från väst av en dubbel ridå. Som ett av länderna under det gemensamma namnet ”östblocket” utmärkte sig Rumänien visserligen genom en speciell utrikespolitisk autonomi och flirtade med Kina och Albanien, medan det samtidigt var ett land som terroriserades och isolerades från resten av Europa – både Öst- och Västeuropa – av den hemliga polisen Securitate, vars dystra rykte var fullt jämförbart med Stasis i Östtyskland.

Våra kunskaper om Rumänien är som regel slumpmässiga och fragmentariska, snarare flyktiga möten än någon långvarig bekantskap. Enstaka rumäner etsar sig fast i vårt medvetande på grund av ett intresse för något konkret ämne: Eugène Ionesco hos de teaterintresserade, Nadja Comineci eller Ilie Nastase hos de sportintresserade och slutligen ”kommunismens kung” – diktatorn Nicolae Ceaușescu, vars filmade arkebusering 1989 spreds via teve världen över och samtidigt visade vad andra länder i blocket hade sluppit undan.

Sedan en tid försöker Rumänien hitta sin plats på turistmarknaden som ett chartersemål vid Svarta havet men än så länge går Bulgaren om Rumänien i popularitet. Faktum är att den västra delen av Svarta havet – Krim, Budjak och Dobrogea, Sevastopol, Odessa, Constanta och Burgas – är en av de mest förbisedda i Europa. Säkert är det därför man i lanseringen av turistmålen vid Svarta havet ofta och helt i onödan använder sig av fullständigt

idiotycznych metafor w stylu rumuńska Riviera. Czy nie lepiej brzmi rumuńska nazwa Morza Czarnego: Marea Neagră!

Rumuni i rumuński

Pod względem liczby ludności Rumunia jest średnim krajem europejskim i liczy 22 miliony mieszkańców – o połowę mniej niż Polska i Hiszpania ale ponad dwa razy więcej niż np. Belgia, Czechy czy Szwecja. W rankingu liczby ludności nowej unii Rumunia uplasuje się na siódmym miejscu i, można się spodziewać, że prędzej czy później upomni się o proporcjonalną liczbę głosów w Unii.

Ponad 10 procent ludności Rumunii stanowią mniejszości narodowe i etniczne. Najliczniejszą grupę spośród nich stanowią Węgrzy (ok. 1,5 miliona) i Romowie (ponad 0,5 miliona). Wielu Rumunów mieszka też poza granicami Rumunii, najwięcej w Republice Mołdawii (ok. 3 milionów) i w krajach zachodnich. Liczebność rumuńskiej diaspory jest – podobnie jak w przypadku polskiej – trudna do ustalenia.

Pochodzący od łaciny język rumuński jest jedynym w tej części Europy językiem romańskim. W odróżnieniu od pokrewnych, zachodnich języków romańskich rumuński zawiera najwięcej zapożyczeń nie z języków germańskich (jak np. włoski czy francuski) ale z języków słowiańskich, greckiego i tureckiego. Odmianą rumuńskiego, uznawaną na ogół za osobny język, jest arumuński, używany przez kilkaset tysięcy ludzi w Grecji, Albanii, Macedonii i Bułgarii

Przynależność językowa do romańskiej sfery kulturowej jest dla Rumunów sprawą dużej wagi, swoistej nobilitacji. Rumuni to tradycyjni i konsekwentni frankofile, często też frankofoni. Przekonało się o tym w latach późnego komunizmu wielu podróżujących z ościennych krajów bloku wschodniego, bezskutecznie próbując rozmawiać z Rumunami po rosyjsku (mimo wielu uprzedzeń swoistą lingua franca Bloku wschodniego). Zagadywani rozkładali z reguły bezradnie ręce odpowiadając w jedynym znanym sobie obcym języku – po francusku.

Sztandarowym przykładem (i produktem) ścisłych związków Rumunów z kulturą francuską jest rumuńsko-francuski dramaturg, współtwórca teatru absurdu – Eugène Ionesco. Pochodzenia rumuńsko-francuskiego, urodzony we Francji, wychowany w Rumunii, mieszkał i tworzył w rumuńskiej kolonii w Dzielnicy Łacińskiej w Paryżu.

Historia krajów rumuńskich

Choć Rumuni wywodzą swoją historię od starożytnych mieszkańców rzymskiej prowincji Dacji to państwo rumuńskie istnieje od niedawna. Zjednoczenie krajów zamieszkałych przez Rumunów rozpoczęło się – podobnie jak w przypadku Włoch i Niemiec – dopiero w XIX wieku a zakończone zostało dopiero w wieku XX. W skład współczesnej Rumunii wchodzi, w całości lub częściowo, pięć krain historycznych: Wołoszczyzna, Mołdawia, Siedmiogród, Banat i Dobrudża. Każda z nich reprezentowana jest przez swój symbol w godle państwowym Rumunii. Przyjrzyjmy się bliżej tym krainom i ich historii.

Wołoszczyzna

Wołoszczyzna to jeden z dwóch – razem z Mołdawią – regionów założycielskich nowożytnej Rumunii. Ludność obu krain jest w zdecydowanej większości rumuńskojęzyczna i prawosławna. Na

idiotiska metaforer i stil med ”rumänska Rivieran”. Låter inte det rumänska namnet på Svarta havet bättre: Marea Neagră?

Rumäner och det rumänska

I fråga om befolkningsmängd är Rumänien ett medelstort europeiskt land med sina 22 miljoner invånare – hälften av Polens eller Spaniens invånarantal men drygt två gånger fler än i Belgien, Tjeckien och Sverige. Rumänien placerar sig på sjunde plats beträffande folkmängd i det nya EU och man kan förmoda att landet förr eller senare kommer att kräva sitt proportionella antal röster i unionen.

Mer än 10% av Rumäniens befolkning utgörs av nationella och etniska minoriteter. Den största gruppen bland dessa är ungrare (ca 1,5 milj.) och romer (drygt 0,5 milj.) Många rumäner är bosatta utanför landets gränser, flest i Moldavien (ca 3 milj.) och i USA och Västeuropa. Hur många den rumänska diasporan omfattar är, liksom i Polens fall, svårt att fastställa.

Rumänska språket härstammar från latin och är det enda romanska språket i denna del av Europa. Till skillnad från närbesläktade västromanska språk har rumänskan flest låneord från slaviska språk, grekiska och turkiska, inte från germanska språk som t.ex. italienskan och franskan har. En variant av rumänska som i allmänhet erkänns som ett eget språk är arumuńska som talas av hundratusentals människor i Grekland, Albanien, Makedonien och Bulgarien.

Den språkliga tillhörigheten till den romanska sfären är av stor vikt för rumäner, en speciell upphöjelse. Rumäner är traditionella och konsekventa frankofiler, ofta även frankofoner. Det blev många resenärer från angränsande länder i östblocket varse under slutet av kommunisttiden när de utan framgång försökte tala ryska med rumäner (trots många fördomar rena lingua franca i östblocket). När de blev tilltalade slog de som regel hjälplöst ut med händerna och svarade på det enda främmande språk de kunde – franska.

Standardexemplet på (och produkten av) de täta banden mellan Rumänien och den franska kulturen är den rumänsk-franska dramatikern och medskaparen av absurd teater – Eugène Ionesco. Med rumänsk-fransk bakgrund, född i Frankrike, uppvuxen i Rumänien, bodde han och var verksam i Quartier Latin i Paris.

De rumänska ländernas historia

Trots att rumänernas historia härrör från antikens invånare i den romerska provinsen Dakien så har den rumänska staten inte existerat länge. Enandet av de länder som beboddes av rumäner inleddes – liksom i fallet med Italien och Tyskland – först på 1800-talet och avslutades på 1900-talet. I det moderna Rumänien ingår, i sin helhet eller delvis, fem historiska länder: Valakiet, Moldavien, Transsylvanien, Banatet och Dobrogea. Alla finns representerade i Rumäniens riksvapen. Låt oss ta en närmare titt på dessa länder och deras historia.

Valakiet

Valakiet (rum. Tara Româneasca, Valahia) är tillsammans med Moldavien en av de två regioner som grundlade det antika Rumänien. Den rumänsktalande, ortodoxa befolkningen i de båda länderna är i klar majoritet. I Valakiet ligger landets administrativa, kulturella och finansiella centrum, huvudstaden Bukarest (rum. Bucuresti) med sina två miljoner invånare.

Moldavien och Valakiet, som styrdes av vojvoder och ibland var självständiga men oftast under någon annans förmyndarskap, utgjorde under några sekler en gränsregion mot Osmanska riket samt mot Ungern och Polska samväldet, senare Österrike och Ryssland. Båda länderna hörde definitivt till den bysantinska kulturkretsen och traditionen. Det grekiska inflytandet under 1700-talet var så betydande att grekerna dominerade i de båda furstendömenas ekonomiska, sociala, religiösa och politiska liv. De första stegen på vägen mot att skapa ett modernt Rumänien togs som en rumänsk reaktion på det grekiska inflytandet.

Rumänien var det första landet på Balkan som bildades av länder som dragit sig ur det Osmanska riket, enligt dåvarande terminologi "Europas sjuke man". År 1859 ingick Moldavien och Valakiet en personalunion som under de följande åren omvandlade till en realunion vilken 1862 upphörde i och med att båda länder formellt bildade furstendömet Rumänien. Till följd av kriget 1877 blev Rumänien helt självständigt från Turkiet. Prins Carol I från dynastin Hohenzollern-Sigmaringen besteg tronen och kröntes 1881 till kung. Ättlingar till Carol I innehade Rumäniens tron fram till 1947.

Moldavien

Nu för tiden är det historiska Moldavien (rum. Moldova) delat ungefär till hälften mellan Rumänien och den självständiga republiken Moldavien, tidigare en av sovjetrepublikerna. Den västra delen av Moldavien var från början, på 1300-talet, en beståndsdel i Rumänien. De största städerna i västra Moldavien är Suceava och Jassy (rum. Iasi).

I östra Moldavien ligger staden Tighina, mer känd under det turkiska namnet Bender, där Karl XII:s berömda kalabalik ägde rum efter nederlaget vid Poltava. Då, år 1711, var Moldavien och Bender vid floden Dnestr en del av Osmanska riket, eller Turkiet som det också, om än felaktigt, kallas.

Tillsammans med angränsande områden bildades Bessarabien av det historiska Moldaviens östra del, som Ryssland annekterade på 1800-talet. Rumänien å sin sida strävade efter att återfå östra Moldavien. Under 1900-talet gick Bessarabien flera gånger från hand till hand: 1918 erövrat av Rumänien och 1940 annekterat av Sovjetunionen enligt Molotov-Ribbentrop-pakten. Som en konsekvens anslöt sig Rumänien 1941 till kriget mot Sovjet och återtog på nytt östra Moldavien.

I det av rumänska trupper ockuperade området öster om Dnestr, kallat Transnistrien, mördades hundratals judar och romer, varav många hade deporterats från det då rumänska Bessarabien och Bukovina. Den dåvarande rumänska regeringen bär ansvaret för att 280–380 000 judar och romer mördades. Paradoxalt nog överlevde majoriteten av judarna från förkrigsrumäniens områden och emigrerade efter kriget till Israel. År 1944 ockuperade Röda armén återigen Bessarabien, från vilket sovjetrepubliken Moldavien återigen avskiljdes. I själva Moldavien rådde kommunism under de närmaste årtiondena.

Tvärt emot vad som förväntades förenades inte sovjetrepubliken Moldavien och Rumänien efter Sovjetunionens fall. I den folkomröstning som genomfördes 1994 var en överväldigande majoritet emot ett enande med Rumänien. Det till största delen rumänsktalande Moldavien förblev en oberoende stat som styrs från Chişinău (rum. Chisinau) av före detta, mer eller mindre reformerade kommunister och lider av den troligen största fattig

Wołoszczyźnie leży centrum administracyjne, kulturowe i finansowe kraju, stolica – dwumilionowy Bukareszt.

Rządzone przez gospodarów Mołdawia i Wołoszczyzna, czasami niezależne, częściej pod obcą kuratelą stanowiły przez kilka stuleci region graniczny Imperium Osmańskiego oraz Węgier i Rzeczpospolitej, później Austrii i Rosji. Obie krainy należały do kręgu kultury i tradycji bizantyjskiej. Wpływy greckie w XVIII wieku były tak znaczne, że Grecy dominowali życie gospodarcze, społeczne, religijne i polityczne obu państw. Z reakcji rumuńskiej na wpływy greckie wzięły początek pierwsze kroki na drodze do stworzenia nowoczesnej Rumunii.

Rumunia była pierwszym krajem stworzonym na Bałkanach z krajów cofającego się Imperium Osmańskiego, w ówczesnej terminologii „chorego człowieka Europy”. W 1859 r. Mołdawia i Wołoszczyzna zostały połączone unią personalną, przekształconą w następnych latach w unią realną, zakończoną w r. 1862 formalnym połączeniem obu państw w Księstwo Rumunii. W wyniku wojny w roku 1877 Rumunia uzyskała pełną niepodległość od Turcji. Na tronie zasiadał wtedy książę Karol I z dynastii Hohenzollern-Sigmaringen, koronowany w 1881 roku na króla. Potomkowie Karola zasiadali na tronie Rumunii do roku 1947.

Mołdawia

Współcześnie historyczna Mołdawia (rum. Moldova) podzielona jest – mniej więcej pół na pół – między Rumunię i niepodległą, była republikę związkową ZSRR – Republikę Mołdawii. Zachodnia część Mołdawii była od początku, w XIX wieku, częścią składową Rumunii. Największe miasta zachodniej Mołdawii to Suczawa (rum. Suceava) i Jassy.

We wschodniej Mołdawii leży miasto Tighina, bardziej znane pod turecką nazwą Bender (po polsku Bendery) gdzie odbył się słynny kalabalik Karola XII. Wtedy, w 1711 roku Mołdawia i leżące nad Dniestrem Bendery były częścią Imperium Osmańskiego czyli – potocznie choć niezbyt poprawnie – Turcji.

Wschodnią część historycznej Mołdawii, zaanektowała w XIX wieku Rosja i utworzyła z niej i z sąsiednich terenów gubernię Besarabii. Rumunia z kolei dążyła do odzyskania wschodniej Mołdawii. W XX wieku Besarabia przechodziła kilkakrotnie z rąk do rąk: w 1918 r. zajęta przez Rumunię, w 1940 r. według ustaleń paktu Ribbentrop-Mołotow zaanektowana przez ZSRR. W konsekwencji, w roku 1941 Rumunia przyłączyła się do wojny ze Związkiem Sowieckim i ponownie zajęła wschodnią Mołdawię.

Na okupowanym przez wojska rumuńskie obszarze na wschód od Dniestru – tzw. Transnistrii, ze stolicą w Odessie, wymordowano kilkaset tysięcy Żydów i Romów, wielu deportowanych z rumuńskiej wtedy Besarabii i Bukowiny. Ówczesny rząd rumuński ponosi za to odpowiedzialność. Paradoksalnie większość Żydów z obszaru przedwojennej Rumunii przeżyła i wyemigrowała po wojnie do Izraela. W 1944 roku Armia Czerwona wróciła do Besarabii, z której ponownie wyodrębniono Mołdawską SRR. W samej Rumunii zapanował na najbliższe dziesięciolecia komunizm.

Wbrew oczekiwaniom, po rozpadzie ZSRR nie nastąpiło połączenie Republiki Mołdawii z Rumunią. W przeprowadzonym w 1994 roku referendum zdecydowana większość opowiedziała się przeciwko zjednoczeniu z Rumunią. W większości rumuńskojęzyczna Moldova pozostaje niezależnym państwem rządonym z Kiszyniowa (rum. Chisinau) przez byłych, mniej lub

bardziej zreformowanych komunistów, cierpi najgorszą chybą w Europie biedę i korupcję. Stabilności zagraża też tłący się ciągle konflikt z popieranymi z Rosji separatystami z Naddniestrza.

Siedmiogród

Siedmiogród – Transylwania (węg. Erdély, rum. Transilvania, Ardeal) różni się wyraźnie od Mołdawii i Wołoszczyzny, od których oddzielony jest naturalną barierą południowych Karpat. Średniowieczna nazwa Siedmiogród (w niemieckim orginale Sibenbürgen) oznaczała krainę siedmiu miast założonych przez niemieckich osadników – tzw. Sasów siedmiogrodzkich. Kraina ta ma zupełnie odrębną historię ponieważ przez tysiąc lat – od początków XI do początków XX wieku – znajdowała się pod panowaniem węgierskim. Węgrzy pozostawali u władzy jako warstwa rządząca gdy Siedmiogród był: częścią Królestwa Węgier, autonomicznym księstwem, pod zwierzchnością turecką, pod rządami austriackimi, czy wreszcie węgierską częścią Austro-Węgier. Z węgierskiego rodu władców siedmiogrodzkich pochodził król Polski Stefan Batory.

Tradycyjnie multietniczny Siedmiogród był krainą, w której węgierscy i niemieccy katolicy i protestanci, szlachta i mieszczenie umieli dojść do porozumienia. Ludność prawosławna, rumuńskojęzyczna – przede wszystkim chłopci – w prawach swych była jednak mocno ograniczona. Podobnie jak na polskiej Ukrainie, droga do nobilitacji prowadziła przez przyjęcie religii, kultury i języka elity – w Rzeczpospolitej polskiej, w Siedmiogrodzie węgierskiej.

Rumuni stanowią dziś największą grupę (75%) siedmiomilionowej ludności regionu, ale mieszka tu nadal pokaźna mniejszość węgierska (20%). W dwóch siedmiogrodzkich okręgach Węgrzy stanowią większość mieszkańców. W odróżnieniu od prawosławnej Mołdawii i Wołoszczyzny, Siedmiogród ma wysoki odsetek katolików rzymskich i greckich (unitów) i protestantów.

Siedmiogród wszedł w skład Rumunii dopiero po I wojnie światowej, w której Węgry należały do wielkich przegranych. Kwestia przynależności Siedmiogrodu i losu tamtejszych Węgrów był przez lata kością niezgody w stosunkach rumuńsko-węgierskich. Nawet dziś kwestia węgierska w Siedmiogrodzie podnoszona jest w Budapeszcie – raczej jednak w kategoriach praw tamtejszej mniejszości niż roszczeń terytorialnych wobec Rumuni. W latach 50-tych węgierska część regionu miała zagwarantowaną autonomię, później jednak ograniczoną i zlikwidowaną. Za rządów Ceaușescu prowadzona też była tzw. sprzedaż Sasów siedmiogrodzkich do Niemiec. W zamian za opłatę uiszczaną w twardej walucie przez RFN władze zezwalały na wyjazd określonej liczbie Niemców. Dziś w Rumunii pozostało niewiele Niemców, stanowią oni ok. 0,3% ludności kraju.

Dwie mniejsze krainy historyczne współczesnej Rumunii to Banat i Dobrudża. Obie podzielone są między Rumunię i kraje sąsiednie.

Dobrudża

Dobrudża (rum. Dobrogea) to dawna turecka prowincja u wybrzeży Morza Czarnego, podzielona dziś między Rumunię i Bułgarię. Północna, większa część Dobrudży należy do Rumunii. Kraina była przedmiotem sporu rumuńsko-bułgarskiego, w okresie międzywojennym cała Dobrudża, północna i południowa, należała do Rumunii.

Po I wojnie światowej nastąpiły bowiem złote czasy dla

domen och korrupcionen i Europa. Stabiliteten är också hotad av ständigt pyrande konflikter med separatister från Transnistrien, understödda av Ryssland.

Transsylvanien

Transsylvanien (ung. Erdély, rum. Transilvania, Ardeal) skiljer sig markant från Moldavien och Valakiet, från vilka det är avskilt av den naturliga barriär som utgörs av södra Karpaterna. Det medeltida tyska namnet Siebenbürgen betyder de sju städernas land. Städerna grundades av tyska nybyggare, s.k. siebenbürgensachsare. Landet har en helt separat historia eftersom det under tusen år, från början av 1000-talet till början på 1900-talet, befann sig under ungersk herravälde. Ungrarna innehade makten i egenskap av regerande skikt under Transsylvaniens tusenåriga historia – som en del av kungariket Ungern, som ett självständigt furstendöme under turkisk överhöghet, under österrikisk kontroll och slutligen som en ungersk del av dubbelmonarkin Österrike-Ungern. Den polske kungen Stefan Batory härstammar från den ungerska härskarätten från Transsylvanien.

Det traditionellt sett multietniska Transsylvanien var ett land där ungerska och tyska katoliker och protestanter, adel och borgare kom väl överens. Den ortodoxa rumänskspråkiga delen av befolkningen, som huvudsakligen utgjordes av bönder, var dock kraftigt begränsad i sina rättigheter. Liksom i det polska Ukraina gick vägen till framgång genom elitens religion, kultur och språk – i Polska samväldet var adeln polsk och i Transsylvanien ungersk.

Rumäner utgör i dag den största befolkningsgruppen (75%) i regionen men här bor alltså en betydande ungersk minoritet (20%). I två regioner i Transsylvanien är ungrarna i majoritet. Till skillnad från det ortodoxa Moldavien och Valakiet har Transsylvanien en hög andel romerska och grekiska katoliker (uniater) och protestanter.

Transsylvanien kom att ingå i Rumänien först efter första världskriget, i vilket Ungern hörde till de stora förlorarna. Frågan om Transsylvaniens tillhörighet och den ungerska minoritetens öde var genom åren ett tvistefråga i de ungersk-rumänska relationerna. Till och med idag står den ungerska frågan på dagordningen i Budapest – men snarare beträffande den ungerska minoritetens rättigheter än territoriella anspråk gentemot Rumänien. Under femtitalet hade den ungerska delen av regionen garanterat självstyre som dock senare begränsades och upphävdes. Under Ceaușescutiden genomfördes även en försäljning av siebenbürgensachsare till Västtyskland: i utbyte mot betalning i hårdvaluta lät makthavarna ett bestämt antal tyskar lämna landet. Idag finns inte många tyskar kvar i Rumänien, de utgör ca 0,3% av invånarantalet.

Två mindre historiska länder som hör till dagens Rumänien är Banatet och Dobrogea som båda är delade mellan Rumänien och dess grannländer.

Dobrogea

Dobrogea (bul. Dobrudzja) är en gammal turkisk provins vid Svarta havet som idag är delad mellan Rumänien och Bulgarien. Den norra, större delen hör till Rumänien. Landet har varit föremål för tvister mellan Rumänien och Bulgarien och under mellankrigsperioden hörde hela Dobrogea, både norra och södra delen, till Rumänien.

Efter första världskriget kom nämligen en guldålder när det gäll

de Rumäniens territoriella anspråk. Österrike, Ungern, Bulgarien och Ryssland som besegrats i kriget tvingades återge Rumänien omtvistade territorier: Österrike fick återlämna Bukovina, Ungern Banatet och Transsylvanien, Ryssland Bessarabien, och Bulgarien fick lämna ifrån sig Dobrogea. Det nya stora Rumänien var dock omgivet av fiender som bara väntade på ett tillfälle att återkräva de förlorade områdena och Rumänien sökte stöd i en allians med Frankrike. Ett naturligt steg var också att närma sig Polen som befann sig i en liknande situation. Den polsk-rumänska vänskapen spelade ingen avgörande roll i de båda ländernas öde. År 1939 gjorde dock vänskapen det möjligt för andra polska republikens makthavare att undgå tysk eller sovjetisk fångenskap genom att den 17 september ta sig över gränsen i Zaleszczyki för att därefter interneras i det vänskapligt sinnade, men då neutrala Rumänien.

År 1947 återställdes den rumänsk-bulgariska gränsen från 1918 i Dobrogea, och en utväxling av befolkningen genomfördes mellan de båda länderna. Dobrogea var och är alltså ett rumänskt fönster mot världen. Här ligger den största hamnstaden, Constanta. Det är just till det rumänska Dobrogea och Svarta havsorten Mamaia som flest soltörstande utländska turister kommer.

Banatet

Banatet ligger i gränsområdet mellan Serbien, Ungern och Rumänien. Den största delen av Banatet finns i Rumänien. Regionens största stad är Timisoara (ung. Temesvár). När Banatet delades efter första världskriget var Timisoara en genuint multinationell stad. Invånarna ultinationell stad. Invånarna tyskar, ungrare, judar, serber och rumäner serber och rumäner var stolta över det faktum att staden var ett livligt centrum för handel och kultur i den habsburgska monarkin. Den rumänska staden vårdar alltså sina traditioner och påpekar med stolthet att Timisoara var den första staden i Europa med elektrisk belysning.

Det är heller ingen tillfällighet att det var i Timisoara de händelser som ledde till den rumänska revolutionen i december 1989 tilldrog sig. Invånarna i Timisoara ryckte den 15 december ut till den ungerske pastorn och dissidenten László Tökés försvar. Tökés var förföljd av Securitate, och inom loppet av några dagar hade de ungerska troendes lilla protest övergått i en massdemonstration till vilket stadens invånare anslöt sig. De blodiga försöken att kväsa demonstrationen gick om intet. Den 19 december skanderade den mångtusenhövdade folkmassan som samlats på Operaplatsen (idag Piata Victoriei, Segertorget) "Armata e cu noi!" (Armén är på vår sida!), (Armén är på vår sida!), Nu va fie frica, Ceauşescu pica" (Var inte rädda, Ceauşescu kommer att falla").

Det var signalen till en landsomfattande revolution. Protester och gatustrider utbröt även i Bukarest. Några dagar senare, 25 december, arkebuserades Nicolae Ceauşescu. Händelseförloppet i december 1989 är fortfarande föremål för tvister, diskussioner och spekulationer. En av de mer sannolika versionerna talar om escu. Händelseförloppet i december 1989 är fortfarande föremål för tvister, diskussioner och spekulationer. En av de mer sannolika versionerna talar om escu. Händelseförloppet i december 1989 är fortfarande föremål för tvister, diskussioner och spekulationer. En av de mer sannolika versionerna talar om det ett faktum att Nicolae Ceauşescu kommunistiska regim störtades. Rumäniens mödosamma väg mot normalitet och demokrati kunde börja. ❀

aspiracji terytorialnych Rumunii. Pokonane w wojnie Austria, Węgry, Bułgaria i Rosja zmuszone były oddać Rumunii sporne terytoria: Austria – Bukowinę, Węgry – Banat i Siedmiogród, Rosja – Besarabię a Bułgaria – Dobrudżę. Nowa, wielka Rumunia otoczona jednak była wrogami, czekającymi tylko na okazję, by upomnieć się o utracone terytoria i szukała oparcia w sojuszu z Francją. Naturalnym krokiem było też zbliżenie z Polską, która najdowała się w podobnej sytuacji. Przyjaźń polsko-rumuńska nie odegrała decydującej roli w losach obu krajów. Pozwoliła jednak Polakom na uratowanie w 1939 roku władz Rzeczypospolitej, które unikając niewoli niemieckiej lub sowieckiej przekroczyły 17 września granicę w Zaleszczykach i zostały internowane w przyjaznej, choć neutralnej wówczas Rumunii.

W 1947 roku w Dobrudży przywrócono rumuńsko-bułgarską granicę z 1918 roku i przeprowadzono wymianę ludności między oboma krajami. Dobrudża była i jest rumuńskim oknem na świat. Tu leży największy port morski Konstanca. To właśnie do rumuńskiej Dobrudży i nadmorskiego kurortu Mamaia trafia większość spragnionych słońca zagranicznych turystów.

Banat

Banat leży u zbiegu granic Rumunii, Serbii i Węgier, największa jego część wchodzi w skład Rumunii. Największe miasto regionu to Timisoara (rum. Timisoara, węg. Temesvár). W momencie podziału Banatu po I wojnie światowej Timisoara była miastem prawdziwie wielonarodowym. Mieszkańcy – Niemcy, Węgrzy, Żydzi, Serbowie i Rumuni szczylicili się faktem, że ich miasto było jednym z żywych centrów kulturalnych i handlowych monarchii habsburskiej. Rumuńskie dziś miasto nadal pielęgnuje swe tradycje, z dumą przypominając, że założono tu pierwsze w Europie miejskie oświetlenie elektryczne.

Nieprzypadkowo też Timisoara była miejscem wydarzeń, od których zaczęła się w grudniu 1989 roku rumuńska rewolucja. Mieszkańcy Timisoary wystąpili 15 grudnia w obronie węgierskiego pastora i dysydenta László Tökésa, prześladowanego przez Securitate. W ciągu kilku dni mały protest węgierskich wiernych przerodził się w masowe demonstracje mieszkańców miasta. Krwawe próby stłumienia demonstracji spełzły na niczym. 19 grudnia stutysięczny tłum zebrany na Placu Opery (dziś Piata Victoriei – Plac Zwycięstwa) skandował "Armata e cu noi!" („Armia jest z nami!"), "Nu va fie frica, Ceauşescu pica!" („Nie bójcie się, Ceauşescu upadnie").

Było to sygnałem do krajowej rewolucji. Protesty i walki uliczne wybuchły w Bukareszcie. Kilka dni później, 25 grudnia rozstrzelano Nicolae Ceauşescu. Przebieg wydarzeń w grudniu 1989 roku jest nadal przedmiotem sporów, dyskusji i spekulacji. Jedna z prawdopodobnych wersji mówi o „skradzionej rewolucji" – zamachu stanu dokonanym przez aparatczyków, by utrzymać się przy władzy. Bez względu jednak na zakulisowe manewry w grudniu 1989, obalenie komunistycznego reżimu Nicolae Ceauşescu stało się faktem. Rozpoczęła się mozolna droga Rumunii do normalności i demokracji. ❀